

Çin için “Yeni Sınır” Güvencesi

Prof.Dr. Sema Kalaycıođlu

Türkiye, geçtiğimiz haftalarda bir Çin firması ile yeni bir uzun menzilli füze anlaşması imzaladı. Haber, şu aralar büyük sorunlar yaşayan ABD de bile dramatik bir gelişme olarak kabul edildi. Kamuoyu Çin’li firmanın ABD nin kara listesinde olmasından tutun da, füze sistemlerinin NATO sistemleri ile uyumlu olamayacağına kadar çeşitli açıklamalar duydu. Ama Ankara, tercihteki ekonomik rasyonaliteye parmak basınca, sanki endişeler biraz yatıştı. Hükümetimiz, **nefi hazine’yi düşünmüş, “başka sakıncalar görülürse iptal edilebilecek kadar esnek olan anlaşma”** konusunda halka yumuşak bir üslup ile güvence vermişti.

İcraatına 11 yıldır tanık olduğumuz siyasi yönetimin sahip olduğu ekonomik pragmatizmi biliyoruz. Bu bağlamda, daha ucuz olması nedeni ile bir tercih yapılmış olmasına şaşmayabiliriz. Ancak genellikle, askeri işbirliği, silah ticaret ve yatırım anlaşmaları, nükleer santrallerin kuruluşu ve enerji boru hatları ile ilgili ikili ve çok taraflı anlaşmalarda ekonomik değerlendirmelerden çok teknik, teknolojik, jeopolitik veya salt siyasi mülahazalar ön plana çıkar. **Bu bağlamda, Çin ile yapılan anlaşmayı biraz daha ayrıntılı değerlendirmek iyi olur.**

Çin Orta Doğu’ya Türkiye Üzerinden mi Yaklaşmak İstiyor?

Çin, BM güvenlik konseyinin daimi üyesi. Rusya kadar olmasa bile o da bir demir leblebi. Ama Libya ve Suriye konusunda takındığı tavırlar, İran ile kurduğu enerji ilişkileri dışında, bugüne kadar, Çin Orta Doğu’daki her hangi bir ülkenin güvenlik profilini ciddi boyutlarda etkileyecek bir girişimde bulunmamıştı. Şimdi başka yerlerde olduğu gibi Orta Doğu’da da bilimsel, teknolojik ve ekonomik önemi ile boy gösterme iddiası içinde gözüküyorsa, nükleer santral ihalesinden tutun da, Niğde- Bor’da yapmakta olduğu ve 2015 itibarı ile 15.000 kişiye istihdam vaad eden faaliyetlere kadar Türkiye’ye yapmaya hazırlandığı her yatırımı, Çin’in Türkiye üzerinden Orta Doğu’ya yaklaşma arzusu olarak düşünmek yanlış olmaz.

Çin’i Kullanmak ve Kullanılmak

Türkiye, Çin’i ve içinde Çin’in bulunduğu alternatifleri NATO’ya ve AB ye karşı bir alternatif olarak sunarak, hiç bir zaman olmayacak bir şey için Çin’i kullanmak isteyebilir. Ayrıca Türkiye, Çin teknolojisini ve **“yap- işlet- devret”** yatırımlarını, ithalatçı bir konumdan üretici ve ihracatçı konumuna atlamak için bir fırsat görüyorsa, bu da Çin’i kullanmak demektir.

ABD, AB ve NATO Orta Doğu'ya Türkiye üzerinden daha fazla nüfuz etmesine izin veriyorsa, bu Çin'in BM güvenlik konseyindeki oyunu kullanırken daha farklı mülhazaları düşünmesini sağlamak için yapıyor olabilir. Çin ve Rusya'nın güvenlik konseyinde ortak bir duruş sergilemelerinin önünü alacak her türlü seçenek Batı için önemlidir. Çin'in Orta Doğu'ya yaklaşmasına gösterilecek müsamaha ise Çin'i Orta Doğu'da ki geçici dengelerde kullanmak içindir. ABD nin artık karışmak istemediği, Fransa dışında hiç bir AB ülkesinin de taraf olmayı göze alamadığı Orta Doğu ve özellikle Suriye, Türkiye'nin tek başına çığneyip tutabileceği bir lokma değildir. Çin bu bakımdan Orta Doğu için varlığı ile göz dolduracak bir yeni aktör olabilir.

“Yeni Sınır” (Sincan) ve Türkiye

Çin şu sıralar sadece Türkiye'ye değil, yakınında-uzağında bulunan her ülkeye boncuk dağıtıyor. Özellikle Orta Asya bundan nasibini alıyor. Tabii Rusya bir taraftan, Çin bir taraftan bastırırken Türkiye de bu coğrafyadaki ateşli beklentilerine gem vurmak zorunda kalıyor. G-20 zirvesine giderken Başkan Xi, enerji ve ulaştırma projelerine \$30 milyar Dolarlık yatırım sözü vermekle kalmadı, yol üstünde baraj ve yol açılışları yaptı. Bunların hepsi dostluk çerçevesinde ekonomik, siyasi ve stratejik işbirliği. Ama dostta -düşmana bir **“duyduk - duymadık demeyin”** mesajı.

Sincan, Çin'ce “Batı Sınırı” veya “Yeni Sınır” anlamına geliyor. Çin'in Batı'ya açılan kapısı, hep sorunlu. Bu sorunların en fazla idrakinde bulunan ülkelerin başında ise, Orta Asya değil, Türkiye geliyor. Sincan, her türlü etnik ve dini etkiye açık. Çin bu nedenle Sincan'ı bir güvenlik zafiyeti olarak görüyor. Türkiye'ye, Sincan'a yapacağı etnik ve dini temelli müdahaleleri, iç işlerine karışmak olarak kabul edeceğini sık sık bildiriyor. Bununla da kalmayıp, askeri - sivil projelerle, **“yeni ekonomik sınırlar”**ını genişleterek, Sincan üzerinde en fazla etkilemek isteyecek Türkiye'yi, üslup ile denetlemeye çalışıyor.

“Uzun Menzilli Füze” Neyin Güvencesi?

Bu arada Çin, Sincan, İç Moğolistan ve Mançurya'ya da kalkınma ve kalkındırma vaadlerinde bulunmaktan geri kalmıyor. Çünkü buraları zaten tarihi **“ipek yolu”**nun bir parçası Çin'e göre. Nitekim, Başkan Xi'nin Saint Petersburg'da biten G-20 öncesi Orta Asya turunda verdiği **“Trans - Avrasya İpek Yolu”** sözü önemli ses getirdi.

Sincan, enerji ve ulaştırma projeleri ile bezenirse kalkınır. Bir şartla ki herhangi bir dış tahrikin etkisinde kalmasın. Füze projesi ile yolun başındaki Türkiye de hem Çin'in gani kaynaklarından nasiplenir, hem de kendini her fırsatta yere vuran Batı'ya posta koyabilir.

Ama, bir şartla ki Çin'in "Batı sınırı"na müdahale etmeyecek, edilmesine izin vermeyecek. Sözler tutulursa herkes kazanır. Pekiyi sözlerin güvencesi ne olacak? Çin'in Türkiye ile derinleşen ilişkiler.

Çin füze anlaşması onanıp yürürlüğe girerse, uzun bir menzilden, Orta Doğu'ya çok yakın bir menzile gelir. Füzelerle, hem kendi "**Yeni Sınır**"ında(Sincan) güvenliği sağlar; hem yol üzerindeki ülkelerin çıkarlarını gözetir. Bu arada zaten NATO güvenlik kalkanlarının ve Patriot'ların gölgesindeki Türkiye'ye, "**Yeni Sınır**" üzerinden yepyeni bir güvence daha verir.

Çin, Orta Doğu'daki petrol ve doğal gaz hevesleri asla sönmeyecek Batı toparlanana kadar, ihtiraslarından yaralanılabilecek büyük ve büyümek isteyen bir aktördür. Batı onu Orta Doğu'da geçici olarak kabul edebilir. Ama Çin bence kalıcı vaad ve iddialar ile buradadır. Değil mi ki "**İpek Yolu**" bu topraklardan geçmektedir. **Füze anlaşması, bence Çin için önce yolun başını tutup, sonra yol kesmenin güvencesidir.**